

Ecologisch bermbeheer

Factsheet

Volgens een recent rapport van de Vlinderstichting (2024) zijn momenteel circa 60% van de Nederlandse gemeenten aan de slag met ecologisch bermbeheer. Ecologisch bermbeheer kan een belangrijke bijdrage leveren aan het behoud of versterken van de biodiversiteit. Gemeenten kunnen daar dus een rol in pakken. De VNG geeft in deze factsheet een overzicht van relevante informatie, specifiek ook voor die gemeenten voor wie ecologisch bermbeheer nog geen vanzelfsprekendheid is. De VNG wil hiermee alle Nederlandse gemeenten stimuleren om met ecologisch bermbeheer aan de slag te gaan en te voorzien van basisinformatie indien zij deze stap willen zetten. De scope van deze factsheet beslaat zowel het beheer van bermen als oevers en watergangen.

Voorbeelden van ecologisch bermbeheer bij gemeenten (incl maakaarten):

Verscheidene gemeenten zijn al aan de slag met ecologisch bermbeheer. Voorbeelden hiervan zijn: [Nijmegen](#), [Venray](#), [Waadhoeke](#) en [Zwolle](#). Voor meer informatie klik op de hyperlinks. Tevens hebben deze gemeenten aangegeven dat zij bereid zijn om andere (minder ervaren) gemeenten meer te vertellen over hun ervaringen met ecologisch bermbeheer. Het stappenplan

hieronder geeft de belangrijkste samenvatting van hun ervaringen.

Stappenplan op hoofdlijnen:

Vorbereiding:

- *Verdiep je in ecologisch bermbeheer*: zie hiervoor de basisinformatie links op deze factsheet of leg contact met een gemeente die er al meer ervaring mee heeft. Overweeg een cursus Kleurkeur voor meer begrip en kennis over het concept ecologisch bermbeheer. Vorm een algemeen beeld hoe ecologisch bermbeheer een plek kan krijgen in je gemeente.
- *Creëer (bestuurlijk) draagvlak*: zorg dat ecologisch bermbeheer onderdeel is/wordt van een gedragen visie van de gemeente. Nb. Ook lokaal draagvlak bij bewoners is belangrijk.
- *Inventariseer de huidige situatie van de bermen*: bekijk per berm wat de functie van de berm is en welke kansen er zijn voor ecologisch bermbeheer. Focus niet alleen op bermen maar ook op je oevers en watergangen. Gemeenten met minder inhoudelijke expertise huren een adviesbureau in voor een berminventarisatie en daaropvolgend een bermbeheer plan.
- *Breng de consequenties van ecologisch*

bermbeheer in kaart (financieel, operationeel, etc): wees je bewust dat ecologisch bermbeheer op de korte termijn meer investering kan vragen, maar op de lange termijn zich uitbetaald/ goedkoper wordt.

Opzetten/uitvoeren:

- *Stel een bermbeheerplan op (of vraag de aannemer een beheerplan aan te leveren):* maak de keuze of je gefaseerd wil opstarten of in de hele gemeente in één keer. Tip: je kan ook klein beginnen, een eerste stap is al de klepelmaaier in te ruilen voor een maaibalk.
- *Start de aanbesteding op en stel regels op om ecologisch bermbeheer te borgen:* geef in het bestek eisen mee, bv. is de aannemer bekend met Kleurkeur? Een aanbesteding op doel ipv inspanning, incl bijstelmomenten, kan ook helpend zijn.
- *Communiceer naar bewoners over het nieuwe beheer/maabeleid:* een belangrijk aandachtspunt, besteed hier voldoende tijd en aandacht aan, omdat bewoners bijvoorbeeld anders zelf gaan maaien. Ander maabeleid kan weerstand oproepen.
- *Zet een monitoringssysteem op om het effect van het ecologisch bermbeheer te kunnen analyseren:* bepaal wat je wil monitoren. Effectiviteit van je beleid op ontwikkeling vegetatiestructuren? Of specifiek de monitoring van het aantal vlinders en bijen bv.?
- *Start van het maai-beheer door de aannemer.*

Evalueren en monitoren:

- *Evalueer geregeld met de aannemer of het bermbeheerplan werkbaar is.*
- *Informeert en betrek de Raad:* door in een vroeg stadium successen en voortgang te laten zien, hou je de Raad betrokken.
- *Blijf monitoren, evalueren en bijsturen ook in relatie tot andere natuurdoelstellingen.*

Overige aandachtspunten/tips van andere gemeenten:

- Heb je zelf een eigen buitendienst en daarmee maaimachines in het eigen wagenpark? Kies dan als het *wagenpark vervangen* wordt voor maaimachines die geschikt zijn ecologisch bermbeheer (ook als je nu nog niet met ecologisch bermbeheer bezig bent).
- *Zet vrijwilligers in als bermscouts.* In Drenthe hebben ze binnen "[Heel Drenthe zoekt](#)" al veel ervaring met het inzetten van vrijwilligers als bermscouts. Naast het schoon houden van bermen, kunnen deze vrijwilligers ook een rol spelen bij de monitoring (m.b.v. nectarindex) van bermen. Op die manier creëer je ook meer

draagvlak voor ecologisch beheerde bermen. Let op, kanttekening is: dit kan binnen de bebouwde kom wel, maar buiten de bebouwde kom is dit niet altijd toegestaan.

- Er bestaan interessante toepassingen voor het *bermmaaisel als bodemverbeteraar* door boeren. Dit is goed voor de grond, maar ook veel goedkoper dan afvoeren. Meer info is [hier](#) te vinden.

Overzicht van nuttige basisinformatie:

Bermbeheer inhoudelijk:

- Vlinderstichting
 - [Ecologisch bermbeheer in de praktijk](#)
 - [Veldgids Ecologisch bermbeheer](#)
 - [Kleurkeur Groen](#) (bermen) en [Kleurkeur Blauw](#) (oevers en watergangen)
- Floron
 - [Nectarindex](#)
- Naturalis
 - [Stapsgewijs tot een biodiverse berm](#)
 - [Waarderingstool bermbeheer](#)
- Wageningen University & Research
 - [Helpdesk bijenlandschap](#)
 - [Achtergrond: Verbetering biodiversiteit begint langs de weg](#)
 - [Achtergrond: Ecologisch bermbeheer-wenselijkheid en gebruik standaardbeheerovereenkomsten](#)

Bermbeheer en (gemeentelijk) beleid:

- Provincie Zuid-Holland/Gelderland
 - [Leidraad ecologisch bermbeheer](#)
- Leernetwerk ecologisch bermbeheer / Stichting Landschapsbeheer Gelderland
 - [SLG | Leernetwerk Ecologisch Berm- en groenbeheer](#)
 - [Ecologisch bermbeheer: Vijf lessen](#)
 - [Kosten en baten bijvriendelijk bermbeheer](#)

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

december 2024